

"Research article"

doi: 10.30495/jinev.2023.1969012.2781

The Academic Civic Behavior Model based on the School Emotional Climate and Positive Experiences at School with the Mediation of Academic Flourishing in High School Students¹

Maryam Jalilzadeh³, Ali Zeynali³

(Received: 2022.10.08 - Accepted: 2023.02.21)

- 1- This article is an excerpt from the dissertation of Maryam Jalilzadeh, a graduate of Educational Psychology, Islamic Azad University, Khoy Branch.
 - 2- M. A. Student of Educational Psychology, Department of Psychology, Khoy Branch, Islamic Azad University, Khoy, Iran
 - 3- Associate Professor, Department of Psychology, Khoy Branch, Islamic Azad University, Khoy, Iran
- *- Corresponding author: a.zeynali@iaukhoy.ac.ir

Abstract

The aim of this study was investigated the academic civic behavior model based on the school emotional climate and positive experiences at school with the mediation of academic flourishing in high school students. In a correlational study 368 people numbers from the senior high school students of Khoy city in the 2021-22 academic years were selected as a sample based on the Krejcie and Morgan table with the multi-stage cluster random sampling method. The research tools were included academic civic behavior (Golparvar, 2011), school emotional climate (Pasha Amiri, 2009), positive experiences at school (Furlong et al., 2014) and academic flourishing (Diener & Biswas-Diener, 2008). The data were analyzed by path analysis method in SPSS and Amos software. The findings showed that the academic civic behavior model based on the school emotional climate and positive experiences at school with the mediation of academic flourishing in high school students have a good fit. Also, the variables of school emotional climate and positive experiences at school on academic flourishing and the variables of school emotional climate, positive experiences at school and academic flourishing on academic civic behavior had a direct, positive and significant effect. In addition, the school emotional climate and positive experiences at school with the mediation of academic flourishing on academic civic behavior had an indirect, positive and significant effect ($P < 0.001$). According to the results, in order to improve the academic civic behavior in high school students it is possible to promote their school emotional climate, positive experiences at school and academic flourishing through the improvement of different school situations.

Keywords: Academic Civic Behavior, School Emotional Climate, Positive Experiences at School, Academic Flourishing, Students

مدل رفتار مدنی تحصیلی بر اساس جو عاطفی مدرسه و تجارب مثبت در مدرسه با میانجی‌گری شکفتگی تحصیلی در دانش‌آموزان دبیرستانی^۱

مریم جلیل‌زاده^۲، علی زینالی^{۳*}

(دریافت: ۱۴۰۱/۰۷/۱۶ - پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۰۲)

چکیده

هدف این مطالعه بررسی مدل رفتار مدنی تحصیلی بر اساس جو عاطفی مدرسه و تجارب مثبت در مدرسه با میانجی‌گری شکفتگی تحصیلی در دانش‌آموزان دبیرستانی بود. در یک مطالعه همبستگی از میان دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر خوی در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱، تعداد ۳۶۸ نفر بر اساس جدول کرجسی و مورگان با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزارهای پژوهش شامل رفتار مدنی تحصیلی (گل‌پرور، ۱۳۸۹)، جو عاطفی مدرسه (پاشا امیری، ۱۳۸۸)، تجارب مثبت در مدرسه (فیورلانگ و همکاران، ۲۰۱۴) و شکفتگی تحصیلی (داینر و بیسواز- داینر، ۲۰۰۸) بودند. داده‌ها با روش تحلیل مسیر در نرم‌افزارهای SPSS و Amos تحلیل شدند. یافته‌ها نشان داد که مدل رفتار مدنی تحصیلی بر اساس جو عاطفی مدرسه و تجارب مثبت در مدرسه با میانجی‌گری شکفتگی تحصیلی در دانش‌آموزان دبیرستانی برازش مناسبی دارد. همچنین، متغیرهای جو عاطفی مدرسه و تجارب مثبت در مدرسه بر شکفتگی تحصیلی و متغیرهای جو عاطفی مدرسه، تجارب مثبت در مدرسه و شکفتگی تحصیلی بر رفتار مدنی تحصیلی اثر مستقیم، مثبت و معنادار دارد. علاوه بر آن، جو عاطفی مدرسه و تجارب مثبت در مدرسه با میانجی‌گری شکفتگی تحصیلی بر رفتار مدنی تحصیلی اثر غیرمستقیم، مثبت و معنادار دارند ($P < 0/001$). با توجه به نتایج، برای بهبود رفتار مدنی تحصیلی در دانش‌آموزان دبیرستانی می‌توان جو عاطفی مدرسه، تجارب مثبت در مدرسه و شکفتگی تحصیلی آنها را از طریق بهبود وضعیت‌های مختلف مدرسه ارتقاء بخشید.

واژگان کلیدی: رفتار مدنی تحصیلی، جو عاطفی مدرسه، تجارب مثبت در مدرسه، شکفتگی تحصیلی، دانش‌آموزان

۱- این مقاله مستخرج از پایان‌نامه مریم جلیل‌زاده دانش‌آموخته کارشناسی‌ارشد رشته روان‌شناسی تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوی می‌باشد.

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد روان‌شناسی تربیتی، گروه روان‌شناسی، واحد خوی، دانشگاه آزاد اسلامی، خوی، ایران

۳- دانشیار، گروه روان‌شناسی، واحد خوی، دانشگاه آزاد اسلامی، خوی، ایران

* نویسنده مسئول: zeinali@iaukhoy.ac.ir

مقدمه

رفتارهای مدنی^۱ همواره مورد توجه پژوهشگران جامعه‌شناسی و روان‌شناسی بوده است و این رفتارها به الگوهای رفتاری در بافت اجتماعی مانند کمک‌رسانی، نوع‌دوستی، جوان‌مردی و غیره اشاره دارد (سیلک^۲ و همکاران، ۲۰۲۱). هنگامی که رفتارهای مدنی درباره دانش‌آموزان مورد مطالعه قرار گیرد این مفهوم تحت عنوان رفتارهای مدنی تحصیلی^۳ معرفی می‌شود (کرد و منصوری، ۱۳۹۸). رفتارهای مدنی تحصیلی یکی از ابعاد مهم جامعه‌شناختی سازمان‌های آموزشی با هدف کمک به همکلاسی‌ها و سازمان‌های آموزشی است که از طریق رفتارهای داوطلبانه انجام می‌شود (دیوگان^۴، ۲۰۱۵). این رفتارها، رفتارهایی داوطلبانه، نوع‌دوستانه، ارزشی و اخلاقی هستند که بدون توقع جبران از سوی فراگیران صورت می‌پذیرد (فیضی جاریحانی و زینالی، ۱۳۹۸). بنابراین، رفتارهای مدنی تحصیلی به رفتارهایی ارادی و اختیاری اطلاق می‌گردد که جزء اعمال، تکالیف و رفتارهای تحصیلی فراگیران نیستند، اما سبب بهبود عملکردهای تحصیلی می‌شوند (رش و سابق^۵، ۲۰۱۷). این رفتارها به رفتارهایی مانند پایبندی و الزام درونی به رعایت قوانین حاکم بر محیط تحصیلی، مشارکت اجتماعی و تلاش برای برقراری روابط اجتماعی جهت بهبود عملکردهای فردی و گروهی تحصیلی اشاره دارند (گل‌پرور، ۱۳۸۹). رفتار مدنی تحصیلی از طریق ایجاد الزام بیشتر جهت مشارکت و همکاری داوطلبانه و خیرخواهانه، افزایش دوستی و انسجام درون‌گروهی، احساس تعهد بیشتر به دیگران، کاهش فرسودگی تحصیلی و افزایش اثربخشی فعالیت‌های تحصیلی باعث بهبود کیفیت فعالیت‌ها در محیط آموزشی می‌شود (انسینا و برگر^۶، ۲۰۲۱).

یکی از عوامل مرتبط با رفتار مدنی تحصیلی، جو عاطفی مدرسه^۷ است (کاراکوس^۸ و همکاران، ۲۰۱۶). جو مدرسه به محیط فیزیکی، اجتماعی، عاطفی و روانی مدرسه اشاره دارد که نتیجه آن حمایت معلم، حمایت همسالان، خودمختاری و ثبات قوانین می‌باشد (زابک^۹ و همکاران، ۲۰۲۲). در واقع، جو مدرسه کیفیت نسبتاً پایدار ادراک‌شده توسط معلمان و دانش‌آموزان است که بر رفتارهای آنان تأثیر می‌گذارد و سبب افت یا ارتقای عملکردهای تحصیلی می‌شود (ازتیورک و ازان^{۱۰}، ۲۰۱۹). جو عاطفی مدرسه مجموعه‌ای از احساس‌ها، باورها و نگرش‌ها درباره محیط مدرسه را تشریح می‌نماید که به‌شدت بر یادگیری و انگیزه دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارند (ملک‌نیا و همکاران، ۱۳۹۹). زمانی که دانش‌آموزان جو

1- Civic behavior

2- Silke

3- Academic civic behavior

4- Dugan

5- Resh & Sabbagh

6- Encina & Berger

7- School emotional climate

8- Karakos

9- Zabek

10- Ozturk & Ozan

عاطفی مدرسه را مناسب ارزیابی کنند کمتر دچار رفتارهای نامطلوب و بی‌انضباطی می‌شوند، به مدرسه احساس تعلق بیشتری می‌کنند و برای بهبود عملکرد تحصیلی خود و همکلاسی‌ها تلاش بیشتری می‌نمایند (بروفی-هرب^۱ و همکاران، ۲۰۱۹). جو عاطفی مدرسه می‌تواند محیطی سرشار از یکپارچگی و همبستگی، رعایت انضباط و انجام تکالیف و محیطی سرشار از آرامش و رقابت سالم را فراهم آورد (زربخش و همکاران، ۱۳۹۹).

یکی دیگر از عوامل مرتبط با رفتار مدنی تحصیلی، تجارب مثبت در مدرسه^۲ است (گل‌پرور و همکاران، ۱۳۹۱). مفاهیم روان‌شناسی مثبت‌نگر در محیط‌های مختلف اجتماعی، شغلی، خانوادگی و تحصیلی وارد شده و اهمیت پرداختن به آنها در مدرسه جایگاه ویژه‌ای دارد. چون که مدرسه با استفاده از تجارب مثبت می‌تواند به دانش‌آموزان زندگی، مسئولیت، احساس دوستی و رفاقت و شکوفایی استعدادها و توانمندی‌ها را بیاموزد (سادات و همکاران، ۱۳۹۷). تجارب مثبت در مدرسه به گستره‌ای از تجربه‌های لذت‌بخش و خوشایند در مدرسه اشاره دارد که شامل چهار بخش سپاسگزاری از وجود امکان رشد و پیشرفت در زمان تحصیل، رغبت یا تمایل جهت کسب تجربه‌های جدیدتر، رغبت و تمایل، خوش‌بینی و امیدواری به داشتن آینده مناسب و تلاش و پشتکار برای شکوفایی استعدادها است (پریستون^۳ و همکاران، ۲۰۱۷). تجارب مثبت در مدرسه از طریق رضایت از فرهنگ مدرسه، حمایت معلمان و همسالان و تجربه‌های مختلف مثبت در مدرسه باعث افزایش احساس قدردانی دانش‌آموزان از داشتن فرصت برای رفتن به مدرسه و شکرگزاری از امکانات، تجهیزات و فرصت‌هایی که مدرسه برای آنها فراهم می‌آورد، می‌شود (دیمیتریلو و مل^۴، ۲۰۱۹). افراد دارای تجارب مثبت در مدرسه برخلاف افراد دارای تجارب منفی در مدرسه بیشتر هیجان‌های مثبت تحصیلی مانند خوشحالی، شادی و لذت تحصیلی را تجربه می‌کنند و کمتر دچار هیجان‌های منفی تحصیلی مانند ترس، غم، خشم و ناامیدی تحصیلی می‌شوند (حسینی و نادری، ۱۳۹۵).

شکفتگی تحصیلی^۵ احتمالاً می‌تواند بین جو عاطفی مدرسه و تجارب مثبت در مدرسه با رفتار مدنی تحصیلی نقش میانجی داشته باشد که به معنای زندگی توأم با خوش‌بینی در راستای رشد، زاینده‌گی، انعطاف‌پذیری و بهزیستی تحصیلی می‌باشد (اگیوز- دیوران و دیمیرباتیر^۶، ۲۰۲۰). شکفتگی نمودی از زندگی ذهنی است که دارای سطوح بالای بهزیستی هیجانی و تمایل به داشتن زندگی هدفمند همراه با پذیرش ویژگی‌های خود، احساس خوش‌بینی، خودگردانی، استقلال و کنترل درونی می‌باشد (گوکن^۷ و

1- Brophy-Herb

2- Positive experiences at school

3- Preston

4- Dimitrellou & Male

5- Academic flourishing

6- Oguz-Duran & Demirbatir

7- Gokcen

همکاران، ۲۰۱۲). شکفتگی تحصیلی سازه‌ای برگرفته از روان‌شناسی مثبت‌نگر است که به تمرکز، توجه و تعهد نسبت به تکالیف تحصیلی اشاره دارد و از طریق ایجاد احساس مثبت به تحصیل سبب رشد و توسعه نظام آموزشی می‌شود (پینسکی^۱، ۲۰۰۸) و چنین افرادی استرس و اضطراب تحصیلی پایین‌تر دارند، تعهد بیشتری نسبت به انجام مناسب تکالیف تحصیلی احساس می‌کنند و عزت‌نفس منفی و خودپنداره منفی کمتری دارند (ولستاد^۲ و همکاران، ۲۰۲۰). این مفهوم به‌عنوان سازه‌ای چندبعدی شامل صلاحیت، خوش‌بینی، هدفمندی، عزت‌نفس بالا و روابط بین‌فردی مثبت می‌باشد (کریستجانسون^۳، ۲۰۱۷). افراد دارای شکفتگی تحصیلی دارای سطوح بالای بهزیستی هستند، توجه و تمرکز خود را بر تکالیف تحصیلی حفظ می‌کنند، تمایل به زندگی هدفمند دارند، نقاط قوت و ضعف خود را می‌پذیرند و از راهبردهای مقابله‌ای سازگار جهت مقابله با چالش‌ها استفاده می‌نمایند (کنسینگتون^۴ - میلر^۴، ۲۰۱۸).

پژوهش‌های اندکی درباره روابط جو عاطفی مدرسه، تجارب مثبت در مدرسه، شکفتگی تحصیلی و رفتار مدنی تحصیلی انجام شده است که در ادامه نتایج مهم‌ترین آنها تشریح می‌شوند. برای مثال نتایج پژوهش انسینا و برگر (۲۰۲۱) حاکی از اثر مستقیم و معنادار جو مدرسه بر رفتار شهروندی دانش‌آموزان بود. کاراکوس و همکاران (۲۰۱۶) ضمن پژوهشی به این نتیجه رسیدند که مشارکت مدنی دانش‌آموزان و ادراک از جو مدرسه (و مولفه‌های آن شامل روابط دانش‌آموز و معلم، عادلانه بودن قوانین مدرسه و جو دموکراتیک) همبستگی مثبت و معنادار داشتند. در پژوهشی دیگر افرازنده و همکاران (۱۴۰۱) گزارش کردند که بین محیط یادگیری و مولفه‌های آن شامل ادراک از محیط یادگیری، ادراک از اساتید، ادراک از توانایی علمی خود، ادراک از جو آموزشی و ادراک از شرایط اجتماعی خود با رفتارهای مدنی - تحصیلی در دانشجویان رابطه مثبت و معنادار وجود داشت. ارجمند و کاظمیان مقدم (۱۳۹۸) ضمن پژوهشی به این نتیجه رسیدند که جو عاطفی خانواده و ادراک از محیط کلاس با اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان دختر همبستگی مثبت و معنادار داشت. علاوه بر آن، نتایج پژوهش ملکی کالیانی و موسی‌بیگی (۱۴۰۰) نشان داد که بین جو عاطفی خانواده با شفقت به خود، شکفتگی و سرزندگی تحصیلی در دانشجویان علوم پزشکی همبستگی مثبت و معنادار وجود داشت. همچنین، نتایج پژوهش گل‌پرور و همکاران (۱۳۹۱) حاکی از رابطه مثبت و معنادار بین احساس انرژی و رفتار مدنی - سازمانی بود. علاوه بر آن، لارسن^۵ و همکاران (۲۰۲۰) ضمن پژوهشی به این نتیجه رسیدند که بین تجربه مثبت در زندگی با شکفتگی همبستگی مثبت و معنادار و بین تجربه منفی در زندگی با شکفتگی همبستگی منفی و معنادار وجود داشت. در پژوهشی دیگر هاشمی‌زاده نهی و مهدیان (۱۳۹۷) گزارش کردند که بین هیجان‌های مثبت

1- Pinsky

2- Volstad

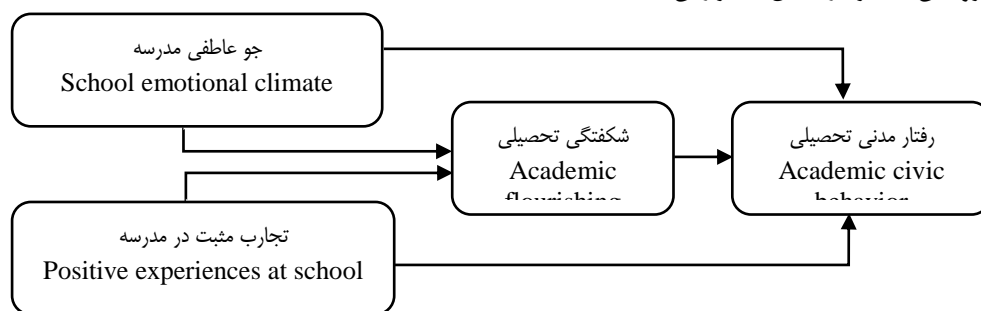
3- Kristjansson

4- Kensington-Miller

5- Larsen

تحصیلی با شکفتگی تحصیلی رابطه مثبت و معنادار و بین هیجان‌های منفی تحصیلی با شکفتگی تحصیلی رابطه منفی و معنادار وجود داشت. نتایج پژوهش فیضی جاریحانی و زینالی (۱۳۹۸) حاکی از تأثیر مستقیم، مثبت و معنادار شکفتگی تحصیلی بر رفتار مدنی تحصیلی دانش‌آموزان بود. پالمر^۱ و همکاران (۲۰۲۲) ضمن پژوهشی به این نتیجه رسیدند که مهارت‌های زندگی و مشارکت مدنی نقش مؤثری در افزایش شکفتگی داشتند. در پژوهشی دیگر هایه‌پورست^۲ و همکاران (۲۰۱۹) گزارش کردند که درگیری و مشارکت مدنی با شکفتگی رابطه مثبت و معنادار داشت.

یکی از مفاهیمی که در نظام‌های آموزشی مورد توجه مضاعف متخصصان و پژوهشگران قرار گرفته است، مفهوم رفتار مدنی تحصیلی است که نقش مؤثری در بهبود وضعیت‌های مختلف تحصیلی دارد. بنابراین، ضروری است تا عوامل و متغیرهای مؤثر بر آن مورد بررسی قرار گیرد و به نظر می‌رسد که نقش جو عاطفی مدرسه و تجارب مثبت در مدرسه نقش مؤثری بر آن داشته باشند که در این زمینه پژوهش‌های بسیار اندکی انجام شده و نیاز است که پژوهش‌های بیشتری در این زمینه انجام شود. علاوه بر آن، به نظر می‌رسد که شکفتگی تحصیلی می‌تواند از جو عاطفی مدرسه و تجارب مثبت در مدرسه تأثیر بپذیرد و بر رفتار مدنی تحصیلی تأثیر بگذارد و به اصطلاح نقش میانجی داشته باشد. در نتیجه، با توجه به اهمیت رفتار مدنی تحصیلی و نقش آن بر بهبود وضعیت‌ها و عملکردهای تحصیلی و آموزشی و وجود پژوهش‌های اندک درباره مدل آن به‌ویژه از روی متغیرهای جو عاطفی مدرسه و تجارب مثبت در مدرسه، هدف این مطالعه بررسی مدل رفتار مدنی تحصیلی بر اساس جو عاطفی مدرسه و تجارب مثبت در مدرسه با میانجی‌گری شکفتگی تحصیلی در دانش‌آموزان دبیرستانی بود. بنابراین، مدل مفهومی پژوهش حاضر در شکل ۱ گزارش شد.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش حاضر

Figure 1:

The conceptual model of the current research

1- Palmer
2- Hayhurst

روش‌شناسی پژوهش

این مطالعه از نظر هدف، کاربردی و از نظر شیوه اجرا، توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه پژوهش دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر خوی در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱ به تعداد ۸۲۴۷ نفر بودند. برای تعیین حجم نمونه از جدول کرجسی و مورگان استفاده شد که بر اساس آن و با توجه به حجم جامعه، حجم نمونه ۳۶۸ نفر برآورد که این تعداد با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. در این روش نمونه‌گیری از میان هر یک از ناحیه‌های دوگانه تعداد ۴ مدرسه انتخاب شد. به عبارت دیگر، ۴ مدرسه از ناحیه یک و ۴ مدرسه از ناحیه دو انتخاب؛ به طوری که از هر ناحیه ۲ مدرسه پسرانه و ۲ مدرسه دخترانه در پژوهش شرکت داشتند. در مرحله بعد از هر مدرسه تعداد ۳ کلاس به روش تصادفی انتخاب و همه دانش‌آموزان آن کلاس‌ها در صورت شرایط و ملاک‌های ورود به مطالعه به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. در این مطالعه برای جلوگیری از تأثیر عوامل مزاحم و مداخله‌گر بر نتایج از ملاک‌های ورود و خروج استفاده شد؛ به طوری که ملاک‌های ورود به مطالعه شامل رضایت جهت شرکت در پژوهش، زندگی همراه با پدر و مادر، عدم وقوع رخداد‌های تنش‌زا مانند طلاق و فوت نزدیکان در سه ماه گذشته، عدم ابتلاء به کووید-۱۹ در یک ماه گذشته و عدم دریافت خدمات روان‌شناختی در سه ماه گذشته و ملاک‌های خروج از مطالعه شامل انصراف از پاسخگویی به ابزارها و عدم پاسخگویی به بیش از ۱۰ درصد گویه‌ها بودند.

در این مطالعه، پس از بیان اهمیت و ضرورت پژوهش و تشریح نکات و ملاحظات اخلاقی از جمله رضایت آگاهانه جهت شرکت در پژوهش، اصل رازداری، حفظ اطلاعات شخصی و غیره، از نمونه‌ها خواسته شد تا علاوه بر فرم اطلاعات جمعیت‌شناختی شامل جنسیت و پایه تحصیلی، به ابزارهای زیر پاسخ دهند.

پرسشنامه رفتار مدنی تحصیلی^۱: این پرسشنامه توسط گل‌پرور در سال ۱۳۸۹ طراحی شد. این ابزار دارای ۲۰ گویه است که به صورت طیف پنج درجه‌ای لیکرت از کاملاً مخالفم (نمره ۱) تا کاملاً موافقم (نمره ۵) نمره‌گذاری می‌شود. نمره ابزار از طریق مجموع نمره گویه‌ها به دست می‌آید، لذا دامنه نمرات بین ۲۰ تا ۱۰۰ است و نمره بالاتر به معنای رفتارهای مدنی تحصیلی بیش‌تر می‌باشد. گل‌پرور (۱۳۸۹) روایی سازه ابزار را با روش تحلیل عاملی بررسی و نتایج حاکی از وجود سه عامل پایبندی به قواعد، یاری‌رسانی و مشارکت اجتماعی و روابط صمیمانه بود و پایایی عامل‌ها را با روش آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۶۸، ۰/۶۳ و ۰/۶۲ گزارش کرد. در پژوهشی دیگر نصیری ولیک‌بنی و همکاران (۲۰۱۴) روایی محتوایی ابزار را بر اساس نظر صاحب‌نظران تایید و پایایی آن را با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۱ گزارش کردند. در پژوهش حاضر مقدار پایایی با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۶ محاسبه شد.

1- Academic civic behavior questionnaire

پرسشنامه جو عاطفی مدرسه^۱: این پرسشنامه توسط پاشا امیری در سال ۱۳۸۸ طراحی شد. این ابزار دارای ۴۵ گویه است که به صورت بله (نمره ۱) و خیر (نمره ۰) نمره گذاری می شود. نمره ابزار از طریق مجموع نمره گویه ها به دست می آید، لذا دامنه نمرات بین ۰ تا ۴۵ است و نمره بالاتر به معنای جو عاطفی مطلوب تر مدرسه می باشد. پاشا امیری (۱۳۸۸) روایی سازه ابزار را با روش تحلیل عاملی بررسی و نتایج حاکی از وجود چهار عامل پذیرش، حمایت، ساختار و استقلال بود، روایی همگرای آن را با آزمون عزت نفس کوپراسمیت ۰/۶۸ برآورد و پایایی آن را با روش بازآزمایی ۰/۶۸ و با روش کودر- ریچاردسون ۰/۸۱ گزارش کرد. در پژوهش حاضر مقدار پایایی با روش آلفای کرونباخ ۰/۷۹ محاسبه شد.

پرسشنامه تجارب مثبت در مدرسه^۲: این پرسشنامه توسط فیورلانگ^۳ و همکاران در سال ۲۰۱۴ طراحی شد. این ابزار دارای ۲۰ گویه است که به صورت طیف چهار درجه ای لیکرت از تقریباً هرگز (نمره ۱) تا همیشه (نمره ۴) نمره گذاری می شود. نمره ابزار از طریق مجموع نمره گویه ها به دست می آید، لذا دامنه نمرات بین ۲۰ تا ۸۰ است و نمره بالاتر به معنای تجارب مثبت بیشتر در مدرسه می باشد. فیورلانگ و همکاران (۲۰۱۴) روایی سازه ابزار را با روش تحلیل عاملی بررسی و نتایج حاکی از وجود چهار عامل قدردانی، رغبت، خوش بینی و پشتکار بود و پایایی آن را با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۶ گزارش کردند. در ایران، پژوهشی که این ابزار را هنجاریابی کرده باشد یافت نشد و به همین خاطر در پژوهش حاضر روایی صوری با نظر ۲۰ نفر از متخصصان گروه روان شناسی و علوم تربیتی تایید و مقدار پایایی با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۱ محاسبه شد.

پرسشنامه شکفتگی تحصیلی^۴: این پرسشنامه توسط داینر و بیسواز- داینر^۵ در سال ۲۰۰۸ طراحی شد. این ابزار دارای ۸ گویه است که به صورت طیف پنج درجه ای لیکرت از کاملاً مخالفم (نمره ۱) تا کاملاً موافقم (نمره ۵) نمره گذاری می شود. نمره ابزار از طریق مجموع نمره گویه ها به دست می آید، لذا دامنه نمرات بین ۸ تا ۴۰ است و نمره بالاتر به معنای شکفتگی تحصیلی بیشتر می باشد. داینر و بیسواز- داینر (۲۰۰۸) روایی همگرای ابزار را تایید و پایایی آن را با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۱ گزارش کردند. مرادی سیاه افشادی و همکاران (۱۳۹۴) روایی محتوایی ابزار را تایید و همبستگی گویه ها را با نمره کل ابزار در دامنه ۰/۵۲ تا ۰/۷۶ و پایایی آن را با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۲ و دونیمه کردن ۰/۸۰ گزارش کردند. در پژوهش حاضر مقدار پایایی با روش آلفای کرونباخ ۰/۷۷ محاسبه شد.

1- School emotional climate questionnaire
2- Positive experiences at school questionnaire
3- Furlong
4- Academic flourishing questionnaire
5- Diener & Biswas-Diener

در پژوهش حاضر داده‌ها در دو سطح توصیفی و استنباطی در نرم‌افزارهای SPSS و Amos تحلیل شدند. در سطح توصیفی از شاخص‌های گرایش مرکزی و پراکندگی برای توصیف توزیع متغیرها و در سطح استنباطی از روش تحلیل مسیر برای آزمون فرض‌های آماری استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

در این پژوهش ریزشی در نمونه‌ها اتفاق نیفتاد و تحلیل‌ها برای ۳۶۸ نفر انجام شد. نتایج فراوانی و درصد فراوانی اطلاعات جمعیت‌شناختی دانش‌آموزان شامل جنسیت و پایه تحصیلی در جدول ۱ گزارش شد. جدول ۱. نتایج فراوانی و درصد فراوانی اطلاعات جمعیت‌شناختی دانش‌آموزان

Table 1:

The results of frequency and frequency percentage of students' demographic information

متغیرها Variables	سطوح Levels	فراوانی Frequency	درصد فراوانی Frequency percentage
جنسیت Gender	دختر Girl	195	52.99
	پسر Boy	173	47.01
پایه تحصیلی Gender	دهم Tenth	160	43.48
	یازدهم Eleventh	108	29.35
	دوازدهم Twelfth	100	27.17

همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، بیشتر دانش‌آموزان دختر (۵۲/۹۹ درصد) و در پایه تحصیلی دهم (۴۳/۴۸ درصد) مشغول به تحصیل بودند. نتایج میانگین، انحراف معیار و ضرایب همبستگی جو عاطفی مدرسه، تجارب مثبت در مدرسه، شکستگی تحصیلی و رفتار مدنی تحصیلی دانش‌آموزان در جدول ۲ گزارش شد. جدول ۲. نتایج میانگین، انحراف معیار و ضرایب همبستگی جو عاطفی مدرسه، تجارب مثبت در مدرسه، شکستگی تحصیلی و رفتار مدنی تحصیلی دانش‌آموزان

Table 2:

The results of mean, standard deviation and correlation coefficient of school emotional climate, positive experiences at school, academic flourishing and academic civic behavior of students

متغیرها Variables	میانگین Mean	انحراف معیار SD	کولموگروف- اسمیرنوف Kolmogorov- Smirnov	معناداری Sig	1	2	3	4
۱. جو عاطفی مدرسه 1. School emotional climate	24.10	5.95	0.117	>0.05	1			
۲. تجارب مثبت در مدرسه 2. Positive experiences at school	42.12	8.46	0.143	>0.05	0.56**	1		
۳. شکستگی تحصیلی 3. Academic flourishing	28.57	7.78	0.098	>0.05	0.61**	0.59**	1	
۴. رفتار مدنی تحصیلی 4. Academic civic behavior	71.93	10.85	0.157	>0.05	0.54**	0.73**	0.68**	1

**P<0.01

همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، جو عاطفی مدرسه، تجارب مثبت در مدرسه و شکفتگی تحصیلی با رفتار مدنی تحصیلی دانش‌آموزان رابطه مثبت و معنادار داشتند ($P < 0/01$)، رابطه سایر متغیرها قابل مشاهده است. علاوه بر وجود همبستگی کافی بین متغیرها جهت انجام تحلیل مسیر، نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف نشان داد که فرض نرمال بودن به دلیل مقدار معناداری بزرگ‌تر از $0/05$ برای هر چهار متغیر جو عاطفی مدرسه، تجارب مثبت در مدرسه، شکفتگی تحصیلی و رفتار مدنی تحصیلی رد نشد. بنابراین، استفاده از روش تحلیل مسیر مجاز بود. نتایج شاخص‌های برازندگی مدل رفتار مدنی تحصیلی بر اساس جو عاطفی مدرسه و تجارب مثبت در مدرسه با میانجی‌گری شکفتگی تحصیلی دانش‌آموزان در جدول ۳ گزارش شد.

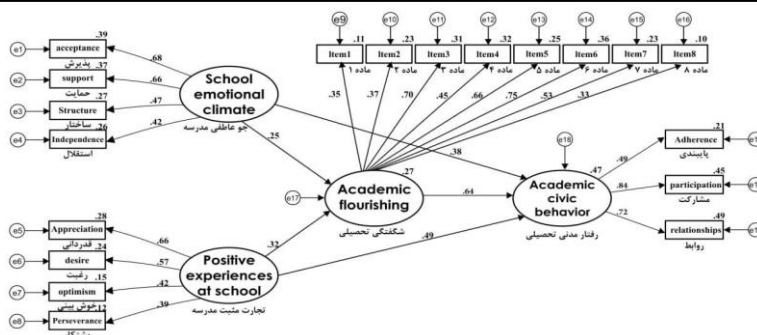
جدول ۳. نتایج شاخص‌های برازندگی مدل رفتار مدنی تحصیلی بر اساس جو عاطفی مدرسه و تجارب مثبت در مدرسه با میانجی‌گری شکفتگی تحصیلی دانش‌آموزان

Table 3:

The results of fit indicators of academic civic behavior model based on the school emotional climate and positive experiences at school with the mediation of academic flourishing of students

متغیرها Variables	نسبی χ^2/df	کای اسکور	جذر میانگین مجزورات	خطای تقریب	شاخص افزایشی	شاخص تطبیقی	شاخص برازش	شاخص نیکویی	شاخص نیکویی برازش
					IFI	CFI	GFI	AGFI	تعدیل شده
مقدار محاسبه شده Calculated value	1.58		0.05		0.95	0.98	0.95	0.95	0.95
حد پذیرش Acceptance limit	<3		<0.08		≤0.90	≤0.90	≤0.90	≤0.90	≤0.90

همان‌طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، مدل رفتار مدنی تحصیلی بر اساس جو عاطفی مدرسه و تجارب مثبت در مدرسه با میانجی‌گری شکفتگی تحصیلی در دانش‌آموزان برازش مناسبی داشت. مدل برازش شده رفتار مدنی تحصیلی بر اساس جو عاطفی مدرسه و تجارب مثبت در مدرسه با میانجی‌گری شکفتگی تحصیلی دانش‌آموزان به همراه ضرایب استاندارد مسیره‌ها در شکل ۲ و نتایج اثرهای مستقیم و غیرمستقیم مدل مذکور در جدول ۴ گزارش شد.

شکل ۲. مدل برازش شده رفتار مدنی تحصیلی بر اساس جو عاطفی مدرسه و تجارب مثبت در مدرسه با میانجی‌گری شکفتگی تحصیلی دانش‌آموزان به‌همراه ضرایب استاندارد مسیرها

Figure 2:

The fitted model of academic civic behavior based on the school emotional climate and positive experiences at school with the mediation of academic flourishing of students with pathways standard coefficients

جدول ۴. نتایج اثرهای مستقیم، غیرمستقیم و کل مدل رفتار مدنی تحصیلی بر اساس جو عاطفی مدرسه و تجارب مثبت در مدرسه با میانجی‌گری شکفتگی تحصیلی دانش‌آموزان

Table 4:

The results of direct, indirect and total effects academic civic behavior model based on the school emotional climate and positive experiences at school with the mediation of academic flourishing of students

اثرهای کل Total effects		اثرهای غیرمستقیم Indirect effects		اثرهای مستقیم Direct effects		اثرها Effects
معناداری Sig	ضریب coefficient	معناداری Sig	ضریب coefficient	معناداری Sig	ضریب coefficient	
<0.001	0.25	---	---	<0.001	0.25	جو عاطفی مدرسه بر شکفتگی تحصیلی school emotional climate on academic flourishing
<0.001	0.38	---	---	<0.001	0.38	جو عاطفی مدرسه بر رفتار مدنی تحصیلی school emotional climate on academic civic behavior
<0.001	0.32	---	---	<0.001	0.32	تجارب مثبت در مدرسه بر شکفتگی تحصیلی positive experiences at school on academic flourishing
<0.001	0.49	---	---	<0.001	0.49	تجارب مثبت در مدرسه بر رفتار مدنی تحصیلی positive experiences at school on academic civic behavior
<0.001	0.46	---	---	<0.001	0.46	شکفتگی تحصیلی بر رفتار مدنی تحصیلی academic flourishing on academic civic behavior
<0.001	0.55	<0.001	0.09	<0.001	0.46	جو عاطفی مدرسه با میانجی‌گری شکفتگی تحصیلی school emotional climate with mediation of academic flourishing on academic civic behavior
<0.001	0.44	<0.001	0.20	<0.001	0.24	تجارب مثبت در مدرسه با میانجی‌گری شکفتگی تحصیلی بر رفتار مدنی تحصیلی positive experiences at school with mediation of academic flourishing on academic civic behavior

همان‌طور که در شکل ۲ و جدول ۴ مشاهده می‌شود، بر اساس ضرایب استاندارد اثرهای مستقیم و غیرمستقیم متغیرهای جو عاطفی مدرسه و تجارب مثبت در مدرسه بر شکفتگی تحصیلی و متغیرهای جو عاطفی مدرسه، تجارب مثبت در مدرسه و شکفتگی تحصیلی بر رفتار مدنی تحصیلی اثر مستقیم، مثبت و معنادار داشت. علاوه بر آن، جو عاطفی مدرسه و تجارب مثبت در مدرسه با میانجی‌گری شکفتگی تحصیلی بر رفتار مدنی تحصیلی اثر غیرمستقیم، مثبت و معنادار داشتند ($P < 0.001$).

بحث و نتیجه‌گیری

رفتار مدنی تحصیلی نقش مهمی در سایر عملکردهای تحصیلی دارد و بر همین اساس، هدف این مطالعه بررسی مدل رفتار مدنی تحصیلی بر اساس جو عاطفی مدرسه و تجارب مثبت در مدرسه با میانجی‌گری شکفتگی تحصیلی در دانش‌آموزان دبیرستانی بود.

یافته‌های این مطالعه نشان داد که جو عاطفی مدرسه بر شکفتگی تحصیلی و رفتار مدنی تحصیلی دانش‌آموزان اثر مستقیم، مثبت و معنادار داشت که این یافته در زمینه اثر جو عاطفی مدرسه بر شکفتگی تحصیلی با یافته پژوهش ملکی کالیانی و موسی‌بیگی (۱۴۰۰) و در زمینه اثر جو عاطفی مدرسه بر رفتار مدنی تحصیلی با یافته پژوهش‌های انسینا و برگر (۲۰۲۱)، کاراکوس و همکاران (۲۰۱۶)، افزازنده و همکاران (۱۴۰۱) و ارجمند و کاظمیان مقدم (۱۳۹۸) همسو بود. در تبیین اثر جو عاطفی مدرسه بر شکفتگی تحصیلی و رفتار مدنی تحصیلی دانش‌آموزان بر مبنای پژوهش بروفی-هرب و همکاران (۲۰۱۹) می‌توان استنباط کرد که جو عاطفی مدرسه مجموعه‌ای از احساس‌ها، تمایل‌ها و نگرش‌هایی است که دانش‌آموزان درباره مدارس دارند و این موارد بر انگیزه و یادگیری آنها تأثیر می‌گذارد. جو عاطفی مطلوب مدرسه معمولاً محیط حمایتی تحصیلی و انضباطی فراهم می‌آورد و سبب افزایش احترام، اعتماد، تفکر خلاق و انتقادی، مهارت حل مسأله، مهارت‌های ارتباطی، شکوفایی و مشارکت در زمینه‌های مختلف از جمله تحصیل می‌شود. نکته حائز اهمیت دیگر اینکه، جو عاطفی مدرسه باعث ارتقای روابط صمیمانه و مبتنی بر همکاری و مشارکت بین دانش‌آموزان با یکدیگر و دانش‌آموزان با معلم و بهبود رعایت قوانین و مقررات آموزشی در محیط مدرسه می‌شود که این عوامل می‌توانند سبب افزایش شکفتگی تحصیلی و رفتار مدنی تحصیلی شوند. در نتیجه، منطقی به نظر می‌رسد که جو عاطفی مدرسه بتواند بر شکفتگی تحصیلی و رفتار مدنی تحصیلی دانش‌آموزان اثر مستقیم و مثبت بگذارد.

دیگر یافته‌های این مطالعه نشان داد که تجارب مثبت در مدرسه بر شکفتگی تحصیلی و رفتار مدنی تحصیلی دانش‌آموزان اثر مستقیم، مثبت و معنادار داشت که این یافته در زمینه اثر تجارب مثبت در مدرسه بر شکفتگی تحصیلی با یافته پژوهش‌های لارسن و همکاران (۲۰۲۰) و هاشمی‌زاده نهی و مهدیان (۱۳۹۷) و در زمینه اثر تجارب مثبت در مدرسه بر رفتار مدنی تحصیلی با یافته پژوهش گل‌پرور

و همکاران (۱۳۹۱) همسو بود. در تبیین اثر تجارب مثبت در مدرسه بر شکفتگی تحصیلی و رفتار مدنی تحصیلی دانش‌آموزان بر مبنای پژوهش لارسن و همکاران (۲۰۲۰) می‌توان استنباط کرد که تجارب مثبت از طریق چهار عامل قدردانی، رغبت، خوش‌بینی و پشتکار تحقق می‌یابد. قدردانی نشان‌دهنده تشکر و سپاسگزاری دانش‌آموزان از امکانات و فرصت‌های موجود در محیط آموزشی، رغبت نشان‌دهنده نحوه شکل‌گیری عواطف مثبت در دانش‌آموزان نسبت به محیط آموزشی، خوش‌بینی نشان‌دهنده امیدها و آرزوهای وابسته به امکانات و فرصت‌های محیط آموزشی و پشتکار نشان‌دهنده جدیت و تلاش دانش‌آموزان برای تحقق اهداف خود است. تحقق تجارب مثبت در مدرسه و ادراک آنها توسط دانش‌آموزان سبب می‌شود که آنها محیط آموزشی را محیطی مناسب برای رشد و شکوفایی استعدادها خود بدانند، با کمک و مشارکت یکدیگر و معلمان در راستای تحقق اهداف آموزشی گام بردارند و در این راه از هیچ کوششی دریغ نمایند که این عوامل می‌توانند نقش موثری در بهبود و ارتقای شکفتگی تحصیلی و رفتار مدنی تحصیلی داشته باشند. در نتیجه، می‌توان انتظار داشت که تجارب مثبت در مدرسه بر شکفتگی تحصیلی و رفتار مدنی تحصیلی دانش‌آموزان اثر مستقیم و مثبت داشته باشد.

یافته‌های دیگر این مطالعه نشان داد که شکفتگی تحصیلی بر رفتار مدنی تحصیلی دانش‌آموزان اثر مستقیم، مثبت و معنادار داشت که این یافته با یافته پژوهش‌های فیضی جاریحانی و زینالی (۱۳۹۸)، پالمر و همکاران (۲۰۲۲) و هایپورست و همکاران (۲۰۱۹) همسو بود. در تبیین اثر شکفتگی تحصیلی بر رفتار مدنی تحصیلی دانش‌آموزان بر مبنای پژوهش هایپورست و همکاران (۲۰۱۹) می‌توان استنباط کرد که شکفتگی نمودی از زندگی ذهنی افراد بالغ و دارای سطوح بالای بهزیستی، شادمانی و رضایت است. افراد دارای شکفتگی تحصیلی در زندگی تحصیلی خود دارای هدف هستند، ویژگی‌های مثبت و منفی یا نقاط قوت و ضعف خود را می‌شناسند، افرادی خودگردان و خودسازمان‌دهنده هستند، منبع کنترل درونی دارند و از راهبردهای مقابله‌ای سازگار و مناسب برای حل مسائل و چالش‌ها استفاده می‌نمایند. دانش‌آموزان دارای ویژگی‌های فوق برای رشد و شکوفایی خود یا همکلاسی‌های خود انرژی زیادی می‌گذارند و با کمک و مشارکت یکدیگر تلاش می‌نمایند که در زمینه‌های تحصیلی به حداکثر موفقیت دست یابند که این عوامل می‌توانند سبب افزایش رفتار مدنی تحصیلی در آنها شوند. در نتیجه، منطقی به نظر می‌رسد که شکفتگی تحصیلی بتواند بر رفتار مدنی تحصیلی دانش‌آموزان اثر مستقیم و مثبت بگذارد.

همچنین، یافته‌های این مطالعه نشان داد که جو عاطفی مدرسه با میانجی‌گری شکفتگی تحصیلی بر رفتار مدنی تحصیلی دانش‌آموزان اثر غیرمستقیم، مثبت و معنادار داشت. در این زمینه پژوهشی یافت نشد، اما در تبیین آن می‌توان استنباط کرد عامل مهمی که تأثیر محیط مدرسه و خانواده را بر عملکرد تحصیلی مشخص می‌کند، جو عاطفی یا روانی مدرسه می‌باشد که در محیط مدرسه و خانواده تقویت یا

تضعیف می‌شود. بنابراین، محیط و بافت اجتماعی یعنی مدرسه به‌عنوان یکی از عوامل اصلی تعیین‌کننده رفتارهای مختلف دانش‌آموزان است و آنان از طریق یادگیری ضمنی و مشاهده‌ای از معلم و همسالان، مطالب و رفتارهای مختلفی را یاد می‌گیرند. نوع رفتار همسالان و معلمان در کلاس و نحوه مدیریت کلاسی معلم می‌تواند در بروز رفتارهای مدنی تحصیلی دانش‌آموزان موثر واقع شود. از آنجایی که شکفتگی تحصیلی به معنای زندگی توأم با خوش‌بینی در راستای رشد، زاینده‌گی، انعطاف‌پذیری و بهزیستی تحصیلی است و می‌تواند از جو عاطفی مدرسه اثر بپذیرد و بر رفتار مدنی تحصیلی اثر بگذارد، لذا منطقی است که شکفتگی تحصیلی میانجی مناسبی بین جو عاطفی مدرسه و رفتار مدنی تحصیلی باشد و جو عاطفی مدرسه با واسطه یا میانجی شکفتگی تحصیلی بر رفتار مدنی تحصیلی دانش‌آموزان اثر غیرمستقیم و مثبت داشته باشد.

علاوه بر آن، یافته‌های این مطالعه نشان داد که تجارب مثبت در مدرسه با میانجی‌گری شکفتگی تحصیلی بر رفتار مدنی تحصیلی دانش‌آموزان اثر غیرمستقیم، مثبت و معنادار داشت. در این زمینه پژوهشی یافت نشد، اما در تبیین آن می‌توان استنباط کرد که تجارب مثبت در مدرسه با عوامل مختلفی مانند روابط دانش‌آموزان با یکدیگر و معلم، حس اجتماعی، عملکرد تحصیلی و غیره مرتبط است و وقتی که دانش‌آموزان با یکدیگر و معلم رابطه خوب و مناسبی داشته باشند، حس اجتماعی در میان دانش‌آموزان رشد و توسعه می‌یابد و عملکرد تحصیلی آنها بهبود می‌یابد و این عوامل باعث افزایش شکفتگی تحصیلی در دانش‌آموزان می‌شوند. از آنجایی که شکفتگی تحصیلی وضعیتی است که در آن وابستگی به دیگران، حالت دفاعی در مقابل دیگران، کمرویی و اهمال‌کاری تحصیلی کاهش می‌یابد و باعث ایجاد کمک، همکاری و مشارکت با دیگران، برقراری روابط صمیمانه با آنها و ارائه راهکارهای مناسب در راستای تقویت عملکردهای تحصیلی خود و دیگران می‌شود، لذا منطقی به نظر می‌رسد که شکفتگی تحصیلی میانجی مناسبی بین تجارب مثبت در مدرسه و رفتار مدنی تحصیلی باشد و تجارب مثبت در مدرسه با واسطه یا میانجی شکفتگی تحصیلی بر رفتار مدنی تحصیلی دانش‌آموزان اثر غیرمستقیم و مثبت بگذارد.

هر پژوهشی با محدودیت‌هایی مواجه است و از محدودیت‌های این مطالعه می‌توان به استفاده از ابزارهای خودگزارشی برای گردآوری داده‌ها، محدود شدن جامعه پژوهش به دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر خوی و عدم بررسی نتایج به‌تفکیک جنسیت با توجه به وجود تفاوت‌های جنسیتی در اکثر متغیرهای تحصیلی و روانشناختی اشاره کرد. بنابراین، انجام پژوهش‌های بیشتر درباره روابط متغیرهای پژوهش حاضر و حتی با استفاده از سایر متغیرها مانند معنای تحصیلی، سرزندگی تحصیلی و خوش‌بینی تحصیلی پیشنهاد می‌شود. پیشنهاد دیگر اینکه پژوهش حاضر بر روی دانش‌آموزان سایر دوره‌های تحصیلی مثل دوره اول متوسطه، دانش‌آموزان دوره اول و دوم ابتدایی انجام و نتایج آن با نتایج مطالعه

حاضر مقایسه شود. به عنوان آخرین پیشنهاد پژوهشی می‌توان به بررسی مدل رفتار مدنی تحصیلی بر اساس جو عاطفی مدرسه و تجارب مثبت در مدرسه با میانجی‌گری شکفتگی تحصیلی در دانش‌آموزان به تفکیک جنسیت پرداخت و نتایج آنها را با هم مقایسه کرد. با توجه به نتایج این مطالعه، برنامه‌ریزی برای بهبود رفتار مدنی تحصیلی دانش‌آموزان توسط متخصصان و برنامه‌ریزان آموزش و پرورش و حتی مدیران و معاونان مدارس لازم و ضروری است. طبق نتایج مطالعه حاضر، آنان برای بهبود رفتار مدنی تحصیلی دانش‌آموزان می‌توانند جو عاطفی مدرسه، تجارب مثبت در مدرسه و شکفتگی تحصیلی آنها را از طریق بهبود وضعیت‌های مختلف مدرسه و کارگاه‌های آموزشی ارتقاء بخشند. پیشنهاد کاربردی دیگر برگزاری دوره‌های ضمن خدمت درباره راهکارهای بهبود و ارتقای شکفتگی تحصیلی، جو عاطفی مدرسه، ادراک تجارب مثبت در مدرسه می‌باشد که امید است با استفاده از این دوره‌های آموزشی زمینه برای رشد و توسعه رفتار مدنی تحصیلی دانش‌آموزان فراهم شود.

References

منابع

- ارجمند، نورا و کاظمیان مقدم، کبری. (۱۳۹۸). بررسی رابطه میان جو عاطفی خانواده و ادراک از محیط مدرسه با اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه شهر اهواز. *فصلنامه خانواده و پژوهش*، ۱۶(۴): ۱۵۹-۱۴۳.
- افرازنده، سیده‌سار؛ بخشی‌زاده، فاطمه؛ مداح، رقیه؛ خسروی، مهناز و یزدان‌پرست، الناز. (۱۴۰۱). ارتباط سنجی محیط یادگیری با رفتارهای مدنی - تحصیلی از دیدگاه دانشجویان. *مجله پژوهش در آموزش علوم پزشکی*، ۱۴(۱)، ۱-۱۲.
- پاشا امیری، فاطمه. (۱۳۸۸). *پرسشنامه جو اجتماعی - عاطفی مدرسه*. تهران: انتشارات روانسنجی.
- حسینی، مژگان و نادری، محمدعلی. (۱۳۹۵). ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس تجارب عاطفی مثبت و منفی اسپین در دانش‌آموزان دختر پایه سوم دبیرستان‌های تهران. *نشریه آموزش و ارزشیابی*، ۹(۳۵): ۱۰۵-۱۲۴.
- زربخش، محمدرضا؛ رستم‌نژاد، مریم؛ محمدی تیله‌نویی، سمیه و سلیمانی سبینی، شهربانو. (۱۳۹۹). رابطه بین جو عاطفی اجتماعی مدرسه و انگیزش تحصیلی با خودکارآمدی تحصیلی. *مجله راهبردهای آموزش در علوم پزشکی*، ۱۳(۵): ۵۱۲-۵۰۵.
- سادات، سما؛ واحدی، شهرام؛ فتحی‌آذر، اسکندر و بدری گرگری، رحیم. (۱۳۹۷). تدوین و اعتباریابی بسته آموزشی تربیت مثبت مدرسه‌محور ویژه دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی. *فصلنامه مطالعات پیش‌دبستان و دبستان*، ۳(۱۱): ۵۴-۲۵.

- فیضی جاریحانی، فرانک و زینالی، علی. (۱۳۹۸). مدل رفتار مدنی تحصیلی دانش‌آموزان دبیرستانی؛ نقش عشق به یادگیری و اشتیاق تحصیلی با میانجی‌گری شکفتگی تحصیلی. *نشریه پژوهش‌های آموزش و یادگیری*، ۱۶(۲): ۱۱۳-۱۰۳.
- کرد، بهمن و منصوری، معصومه. (۱۳۹۸). رابطه علی خودشفقت‌ورزی با رفتارهای مدنی - تحصیلی دانش‌آموزان: نقش میانجی حمایت خودمختاری والدینی. *فصلنامه سلامت روان کودک*، ۶(۲): ۱۴۵-۱۵۷.
- گل‌پرور، محسن. (۱۳۸۹). بررسی نقش اخلاق تحصیلی، عدالت و بی‌عدالتی آموزشی در رفتارهای مدنی - تحصیلی دانشجویان. *فصلنامه نوآوری‌های مدیریت آموزشی*، ۵(۴): ۲۵-۴۱.
- گل‌پرور، محسن؛ واثقی، زهرا و جوادیان، زهرا. (۱۳۹۱). نقش تعدیل‌کننده مهارت‌های کاری در رابطه استرس، احساس انرژی و فرسودگی با رفتاری انحرافی، مدنی - سازمانی و خلاقیت. *فصلنامه سلامت کار/ایران*، ۹(۴): ۷۰-۵۸.
- مرادی سیاه افشادی، محبوبه؛ قاسمی، ندا و قمرانی، امیر (۱۳۹۴). روایی و پایایی مقیاس شکفتگی و تعیین رابطه شکفتگی با پیشرفت تحصیلی در دانشجویان دانشکده پزشکی. *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*، ۱۵(۴۲): ۳۳۷-۳۳۰.
- ملکی کالیانی، وحید و موسی‌بیگی، طیبه. (۱۴۰۰). پیش‌بینی سرزندگی تحصیلی بر اساس جو عاطفی خانواده، شکفتگی و شفقت به خود در دانشجویان علوم پزشکی کرمانشاه در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۳۹۸. *مجله توسعه آموزش در علوم پزشکی*، ۱۴(۴۳): ۶۴-۵۷.
- ملک‌نیا، آرزوسادات؛ هاشمیان، کیانوش و ابوالعالی‌الحسینی، خدیجه. (۱۳۹۹). تبیین روابط ساختاری بین کیفیت روابط والد-فرزند و جو عاطفی مدرسه با قلدری در مدرسه: ارزیابی نقش میانجی‌گر خودپنداره. *فصلنامه پژوهش در نظام‌های آموزشی*، ۱۴(۵۰): ۷۸-۵۷.
- نصیری ولیک‌بنی، فخرالسادات؛ گیلانی، مریم و اسکندری، اصغر (۱۳۹۳). رابطه بین هوش اجتماعی و رفتار مدنی تحصیلی با اثربخشی آموزشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه بوعلی سینا همدان. *فصلنامه رهیافتی نو در مدیریت آموزشی*، ۵(۱۷): ۱۸۸-۱۷۵.
- هاشمی‌زاده نهی، نرگس و مهدیان، حسین. (۱۳۹۷). نقش اشتیاق تحصیلی و شکفتگی در پیش‌بینی هیجان‌های تحصیلی دانش‌آموزان. *مطالعات روانشناسی تربیتی*، ۱۵(۳۱): ۲۷۰-۲۴۳.
- Afrazandeh, S.S., Bakhshizadeh, F., Madah, R., Khosravi, M., & Yazdanparast, E. (2022). Relationship between learning environment with civic-educational behaviors from the students' viewpoint. *Research in Medical Education*, 14(1): 1-12. doi: 10.52547/rme.14.1.1 [In Persian]
- Arjmand, N., & Kazemian Moghadam, K. (2020). Examining the relationship between family emotional atmosphere, adolescents' perceptions of classroom

- activities, and academic engagement among female high school students in Ahwaz. *Quarterly Journal of Family and Research*, 16(4): 143-159 [In Persian].
- Brophy-Herb, H. E., Miller, A. L., Martoccio, T. L., Horodynski, M., Senehi, N., Contreras, D., & et al. (2019). Do child gender and temperament moderate associations between Head Start classroom social-emotional climate and children's social-emotional competencies? *Early Childhood Research Quarterly*, 47(2): 518-530. doi: 10.1016/j.ecresq.2018.07.001
- Diener, E., & Biswas-Diener, R. (2008). *Happiness: Unlocking the mysteries of psychological wealth*. New Jersey: Wiley-Blackwell Publishing. doi: 10.1002/9781444305159
- Dimitrellou, E., & Male, D. (2020). Understanding what makes a positive school experience for pupils with SEND: Can their voices inform inclusive practice? *Journal of Research in Special Educational Needs*, 20(2): 87-96. doi: 10.1111/1471-3802.12457
- Dugan, J. (2015). Governing academic civic engagement: Lessons and challenges from four engaged campuses. *Partnerships: A Journal of Service-Learning & Civic Engagement*, 6(3): 73-86. doi: 10.7253/partj.v6i3.1230
- Encina, Y., & Berger, C. (2021). Civic behavior and sense of belonging at school: The moderating role of school climate. *Child Indicators Research*, 14: 1453-1477. doi: 10.1007/s12187-021-09809-0
- Feyzi Jarihani, F., & Zeinali, A. (2020). The role of love of learning and academic aspiration on academic civic behaviors by the mediation of academic flourishing of students. *Teaching and Learning Research*, 16(2): 103-113. doi: 10.22070/tlr.2019.3322
- Furlong, M. J., Froh, J. J., Muller, M. E., & Gonzalez, V. (2014). The role of gratitude in fostering school bonding. *Teachers College Record*, 116(13): 58-79. doi: 10.1177/016146811411601316
- Gokcen, N., Hefferon, K., & Attree, E. A. (2012). University students' constructions of 'flourishing' in British higher education: An inductive content analysis. *International Journal of Wellbeing*, 2(1): 1-21. doi: 10.5502/ijw.v2i1.1
- Golparvar, M. (2011). The role of academic ethics, educational justice and injustice among university student's education/citizenship behaviors. *Journal of Educational Management Innovations*, 5(4): 25-41 [In Persian].
- Golparvar, M., Vaseghi, Z., & Javadian, Z. (2013). The moderating role of work skills in relationship between job stress, feeling energy and emotional exhaustion with deviant and organizational citizenship behaviors and creativity. *Iran Occupational Health*, 9(4): 58-70 [In Persian].
- Hashemizade Nahi, N., & Mahdiyan, H. (2018). Role of academic engagement and flourishing in predicting the academic excitements of high school female students. *Journal of Educational Psychology Studies*, 15(31): 243-270. doi: 10.22111/jeps.2018.4277 [In Persian]

- Hassani, M., & Vadi, MA. (2016). The psychometric properties and standardization of the scale of positive and negative experience (SPANE) among third grade female high school student in Tehran. *Journal of Instruction and Evaluation*, 9(35): 105-124 [In Persian].
- Hayhurst, J. G., Hunter, J. A., & Ruffman, T. (2019). Encouraging flourishing following tragedy: The role of civic engagement in well-being and resilience. *New Zealand Journal of Psychology*, 48(1): 71-79.
- Karakos, H. L., Voight, A. M., Geller, J., Nixon, C., & Nation, M. (2016). Student civic participation and school climate: Associations at multiple levels of the school ecology. *Journal of Community Psychology*, 44(2): 166-181. doi: 10.1002/jcop.21748
- Kensington-Miller, B. (2018). Surviving the first year: New academics flourishing in a multidisciplinary community of practice with peer mentoring. *Professional Development in Education*, 44(5): 678-689. doi: 10.1080/19415257.2017.1387867
- Kord, B., & Mansori, M. (2019). The causal relationship between self-compassion and civic-academic behaviors: The mediating role of parental autonomy support. *Quarterly Journal of Child Mental Health*, 6(2): 145-157. doi: 10.29252/jcmh.6.2.13 [In Persian].
- Kristjansson, K. (2017). Recent work on flourishing as the aim of education: A critical review. *British Journal of Educational Studies*, 65(1): 87-107. doi: 10.1080/00071005.2016.1182115
- Larsen, Z. P., Kaliterna, L., Larsen, R., Brkljacic, T., & Brajsa-Zganec, A. (2020). The role of flourishing in relationship between positive and negative life events and affective well-being. *Applied Research in Quality of Life*, 15(6): 1413-1431. doi: 10.1007/s11482-019-09743-y
- Malaknia, A., Hashemian, K., & Abolmaali Alhoseini, Kh. (2020). Explaining structural relationships between the quality of parent-child relations and the school's emotional moodle with bullying in school: Assessing the role of mediator self-concept. *Journal of Research in Educational Science*, 14(50): 57-78. doi: 10.22034/JIERA.2020.205132.2102 [In Persian].
- Maleki Kaliani, V., & Mosabeygi, T. (2021). Forecast of academic vitality based on family emotional atmosphere, flourishing, and self-compassion in students of Kermanshah University of Medical Sciences in 2019-2020. *Journal of Medical Education Development*, 14(43): 77-85. doi: 10.52547/edcj.14.43.77 [In Persian].
- Moradi Siah Afshadi, M., Ghasemi, N., & Ghamarani, A. (2015). Evaluating the validity and reliability of flourishing scale and determining the relation between flourishing and academic achievement in students of medicine school. *Iranian Journal of Medical Education*, 15(42): 330-337 [In Persian].
- Nasiri ValikBani, F., Gilani, M., & Eskandari, A. (2014). The relationship among social intelligence, civil and educational behavior, and educational effectiveness

- of graduate students in Bu-Ali Sina university. *Journal of New Approaches in Educational Administration*, 5(17): 175-188 [In Persian].
- Oguz-Duran, N., & Demirbatir, R. E. (2020). The mediating role of shyness on the relationship between academic satisfaction and flourishing among pre-service music teachers. *International Education Studies*, 13(6): 163-169. doi:10.5539/ies.v13n6p163
- Ozturk, E., & Ozan, M. B. (2019). Validity and reliability of the school's emotional climate scale. *Advances in Language and Literary Studies*, 10(6): 161-167. doi: 10.7575/aiaac.all.v.10n.6p.161
- Palmer, A. N., Patel, M., Narendorf, S. C., Sledge, S., & Sanchez, K. (2022). Changes in flourishing from adolescence to young adulthood: An 8-year follow-up. *Child & Family Social Work*, In Press. doi: 10.1111/cfs.12953
- Pasha Amiri, F. (2009). *School social-emotional climate questionnaire*. Tehran: Ravansanji Publication [In Persian].
- Pinsky, W. W. (2008). Academics flourishing in new orleans post-katrina and rita: Perspective from ochsner clinic foundation. *The American Journal of the Medical Sciences*, 336(2): 179-180. doi: 10.1097/MAJ.0b013e31818132da
- Preston, J. P., Claypool, T. R., Rowluck, W., & Green, B. (2017). Perceptions and practices of principals: Supporting positive educational experiences for aboriginal learners. *International Journal of Leadership in Education*, 20(3): 328-344. doi: 10.1080/13603124.2015.1124926
- Resh, N., & Sabbagh, C. (2017). Sense of justice in school and civic behavior. *Social Psychology of Education*, 20: 387-409. doi: 10.1007/s11218-017-9375-0
- Sadat, S., Vahedi, Sh., Fathiazar, E., & Badri Gorgori, R. (2018). Designing and validating a school-based positive educational package for sixth grade elementary students. *Quarterly of Preschool and Elementary School Studies*, 3(11): 25-54. doi: 10.22054/soece.2021.53575.1262 [In Persian].
- Silke, C., Brady, B., Boylan, C., & Dolan, P. (2021). Empathy, social responsibility, and civic behavior among Irish adolescents: A socio-contextual approach. *Journal of Early Adolescence*, 41(7): 996-1019. doi: 10.1177/0272431620977658
- Volstad, C., Hughes, J., Jakubec, S. L., Flessati, S., Jackson, L., & Martin-Misener, R. (2020). "You have to be okay with okay": experiences of flourishing among university students transitioning directly from high school. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-Being*, 15(1834259): 1-14. doi: 10.1080/17482631.2020.1834259
- Zabek, F., Meyers, J., Rice, K. G., Ashby, J. S., & Kruger, A. C. (2022). Can a school climate survey accurately and equitably measure school quality? Examining the multilevel structure and invariance of the georgia school climate scale. *Journal of School Psychology*, 95: 1-24. doi: 10.1016/j.jsp.2022.08.005
- Zarbakhsh, M., Rostamnejad, M., Mohammadi Tilenoee, S., & Soleimani Sabini, Sh. (2020). The relationship between school's social-emotional atmosphere and

academic motivation with academic self-efficacy. *Educational Strategies in Medical Sciences*, 13(5): 505-512 [In Persian].